

ТАҚРИЗ

ба кори диссертатсионии Назарзода Фирдавс Хоркаш дар мавзӯи “Чудокунӣ ва таҳқиқи таркиби химиявии равғани тухми зағир (*Linum usitatissimum*)” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисоси 05.18.06 – Технологияи чарбҳо, равғанҳои эфирӣ ва маҳсулоти атриётию ороишӣ

Дар шароити рушди босуръати илму техника истифодаи самараноки дастовардҳои фаъолияти илмӣ-таҳқиқотӣ аҳамияти хос дорад. Таъмини амнияти озуқаворӣ, ки яке аз ҳадафҳои стратегии миллӣ маҳсуб меёбад, татбиқ ва истифодаи усулҳои муосири технологияҳои истехсолотро тақозо менамояд.

Дар рафти таҷрибаҳои бисёрсолаи худ одамон растаниҳои муфиди равғандиҳандаро дарёфт ва онро парвариш намуда, усулҳои чудо намудани онҳоро аз худ намуданд. Бо мурури замон муайян карда шуд, ки равғанҳо дар баробари маводи ғизоӣ, инчунин хосиятҳои шифобахширо низ доро мебошанд. Ин гурӯҳи пайвастагиҳои табиӣ натанҳо ҳамчун ғизо, инчунин ҳамчун доруворӣ ва маводи техникӣ дар рӯзгори инсоният истифода гашта истодааст.

Диссертатсияи илмии Назарзода Фирдавс Хоркаш, ки дар мавзӯи “Чудокунӣ ва таҳқиқи таркиби химиявии равғани тухми зағир (*Linum usitatissimum*)” иҷро гардидааст, яке аз мавзӯҳои мубрами рӯз ба ҳисоб рафта, аҳамияти бузурги илмию амалиро доро мебошад.

Воқеан, равғанҳо ҳамчун ашёи хом дар истехсоли хушбуйкунандаҳо, витамини Е, антиоксидантҳо, кислотаҳои эсенциалӣ, глитсерин, эфирҳои метилӣ ва этилии кислотаҳои калонмолекулаи чарбӣ (сӯзишвории биологии биодизел), собун ва дигар шуяндаҳои химиявӣ ва ғайра истифода карда мешаванд. Ин мубрамияти мавзӯро ба инобат гирифта, унвонҷӯ мақсад гузоштааст, ки таркиб ва хосиятҳои физикию химиявии равғани растани зағир, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон парвариш мешавад, омӯзиш ва таҳқиқ намояд.

Дар диссертатсияи мазкур оид ба ҳолат ва дурнамои соҳаи саноати хӯроқворӣ дар минтақа ва ҷаҳон, татбиқи равғани зағир дар соҳаҳои гуногун, таркиби кимиёвии пайвастагиҳои асосии равғани тухми зағир мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода шуда, маълумот ба таври возеҳ ва мушаххас бо дараҷаи баландӣ касбӣ тибқи сарчашмаҳои илмӣ гирд оварда шудааст.

Диссертатсияи мазкур кори илмии пурра ба анҷом расида ба ҳисоб рафта, он таҳлили соҳаи саноат, вазъ, дурнамо ва истифодаи равғанҳои техникӣ дар соҳаҳои гуногуни саноати хӯроқворӣ, таркиби кимиёвии пайвастагиҳои асосии равғани тухми зағир, ҷисади моддаҳои асосии таркиби равған,

ташхисҳои хроматографӣ, спектрометрӣ, технологияи ҷудо намудани рағғани зағир, истифодаи антиоксидантҳо ҳангоми нигоҳдорӣ ва коркарди термикии рағғанро инъикос менамояд.

Муаллиф дар кори илмии худ дарҷ намудааст, ки самти истифодашавии саноатии ҳамагуна рағғани растанӣ дар асоси таркиби химиявӣ ва хосиятҳои органолептикии он муайян карда мешавад. Аз ҳамин лиҳоз, омӯзиши таркиби химиявии рағғанҳое, ки дар бораи таркиб ва хосиятҳои химиявии онҳо дар сарчашмаҳои илмӣ маълумотҳои зарурӣ дида намешаванд, яке аз мавзӯҳои ниҳоят мубрам барои илм ва истеҳсолоти ҷаҳонӣ ба ҳисоб меавад.

Муаллифи кори илмӣ ҳангоми гузаронидани таҳқиқоти озмоишӣ, таҳлилу омӯзиш ва шарҳи маълумотҳои таҳқиқотии бадастовардашуда, коркарди оморию математикӣ, омодакӯзи ва мураттабгардонии маводҳо собит намудааст, ки таркиби кимиёвии рағғани растании зағири дар Ҷумҳурии Тоҷикистон парваришшаванда аз лиҳози таркиби моддаҳои кимиёии рағғани зағири маҳаллӣ нисбат ба дигар рағғанҳои манотиқи ҷаҳон дорои хусусиятҳои хос мебошад.

Барои омӯختани таркиб ва хосиятҳои физикию химиявии рағғани растании зағир унвонҷӯ аз усулҳои муосири ҷудо намудани рағған истифода намуда, нишондиҳандаҳои муҳими рағған, ба монанди адади туршноӣ, адади йодӣ, собуннокӣ ва элементҳои захрнокро бо истифода аз усулҳои дақиқияти баланд дошта ва аккредитатсияшуда ташхис намудааст. Бо истифода аз таҳлили хроматографӣ кислотаҳои пайвасти глисеридҳои таркиби намунаҳои рағғанҳои зағир идентификатсия карда шуда, ҳиссаи массаи кислотаҳо дар таркиби рағған омӯхта шудааст.

Таҳқиқотҳои гузаронидашуда муайян намуд, ки рағғани зағир бинобар мавҷудияти кислотаҳои калонмолекулаи беҳад ба оксидшавӣ ҳангоми нигоҳдорӣ ва коркарди термикӣ ноустувор мебошад. Барои заиф намудани суръати реаксияи оксидшавии рағғанҳо унвонҷӯ аз як қатор антиоксидантҳо истифода карда, натиҷаҳо нишон додааст, ки антиоксидантҳо ба рағғани оксидшавии рағғанҳои таҳқиқшаванда таъсири гуногун мерасонанд.

Барои омӯختани таркиб ва хосиятҳои физикию химиявии рағғани растании зағир унвонҷӯ аз усулҳои муосири ҷудо намудани рағған истифода намуда, нишондиҳандаҳои муҳими сифат ва бехатарии рағғани зағирро муайян намудааст.

Шарҳу таҳлили сарчашмаҳои илмӣ, иҷрои вазифаҳои таҳқиқи мавзӯ ва ба ҳадаф расонидани онҳо дар шароити озмоишгоҳӣ бо истифодаи таҷҳизоти муосир ва дар асоси дастурҳои методи илмӣ баргузор намудани пажӯҳишу таҳқиқи таҷрибавӣ ва саҳроӣ, таҳлили чандҷонибаи натиҷаҳои ҳосилшудаи илмӣ-тадқиқотӣ, хулосабарорӣ ва ҷамъбасти сохту мазмуни рисолаи илмӣ аз

